

Sarpsborg kommune
Postboks 237
1702 SARPSBORG

Deres ref:
Vår ref: 2020/237325
Dato: 09.06.2023
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

VI OPPRETTHOLDER VÅR INNSIGELSE TIL KOMMUNENS AREALPLAN

Vi viser til vår innsigelse og faglige merknader til kommuneplanens arealdel datert 3. februar 2021 samt vårt brev datert 7. mars 2022 hvor vi opprettholder innsigelsen. Vi viser også til flere møter og dialog, samt til protokoll fra meklingsmøtet hos statsforvalteren for Oslo og Viken, som ble gjennomført den 15. juni 2022.

Den 25. mai 2023 mottok vi på epost forslag til følgende nye hensynssoner for drikkevann:

- H110_01a (Isesjø, det nære nedbørsfeltet)
- H110_01b (Isesjø, det ytre nedbørsfeltet)
- H110_02 (Glomma oppstrøms Baterød)
- H110_03 (Isnesfjorden)

Dere foreslår følgende bestemmelse for sikringssoner i nedslagsfelt drikkevannskilde H110:

Innenfor sikringssonene H110_01a (Isesjø, det nære nedbørsfeltet), H110_01b (Isesjø, det ytre nedbørsfeltet), H110_02 (Glomma oppstrøms Baterød) og H110_03 (Isnesfjorden) gjelder følgende:

- a. Tiltak som vil forurense eller kan representere en fare for forurensning av drikkevannskildene Isesjø, Glomma (oppstrøms Baterød) og Isnesfjorden er ikke tillatt med mindre det dokumenteres at tilstrekkelig sikkerhet mot forurensning er oppnådd.
- b. Ved regulering og/eller i søknad om tiltak som kan representere en fare for forurensning av drikkevannskilder skal det utarbeides en farekartlegging som redegjør for behovet for eventuelle sikringstiltak.
- c. Planer og søknader om tiltak som representerer en fare for forurensning av drikkevannskilde skal sendes til uttalelse til vannverkseier og Mattilsynet.

Sarpsborg kommune har gjennomført farekartlegging og farehåndtering for drikkvannkildene:

- Isesjø med nedbørsfelt - Norconsult – 19.12.22
- Isnesfjorden/Vestvannet - Norconsult – 10.03.23
- Baterød - Norconsult – 10.03.23

Vi gjennomførte et dialogmøte med Sarpsborg kommune, planavdelingen og FREVAR den 2. juni 2023, hvor Sarpsborg kommune redegjorde for arbeidet med nye hensynssoner med tilhørende bestemmelser.

Dere vurderer at kommunen svarer opp innsigelsen ved de foreslåtte endringer i hensynssoner og bestemmelser.

Mattilsynets vurdering

I forbindelse med møtet den 2. juni hadde vi kun mottatt Norconsult sin rapport for Isesjø. Rapporten for Isnesfjorden/Vestvannet og Baterød mottok vi etter møtet den 5. juni 2023.

Sikringssoner Drikkevann (H110-)

Vi vurderer at det er tilfredsstillende at dere foreslår å utvide sikringssonene for drikkevann i plankartene iht. anbefalingene i Norconsult sine rapporter.

Isesjø:

Vi mener det bra at kommunen foreslår å dele sikringssonen for Isesjø i to soner. Det gir kommunen en god mulighet til å målrette beskyttelsestiltakene og bestemmelsene når det gjelder avstand til kilden og vannverkets råvanninntak. Vi har ikke gått inn i detalj i kartverket for å vurdere avgrensingen av de enkelte soner, men vil fremheve at sonen for det nære nedbørsfelt, kan begrenses i forhold til avstand til selve Isesjø og råvannsinntaket, sett i forhold til strømningsveier og vannets oppholdstid.

Isnesfjorden/Vestvannet

Vi støtter også at sikringssone for Isnesfjorden utvides til å gjelde areal som drenerer inn mot råvannkilden. Når det gjelder Minge vannet og det øvrige nedbørsfeltet har vi ingen kommentarer.

Baterød

Den foreslåtte sikringssonen omfatter ifølge forslaget nedbørsfeltet nedstrøms Baterød vannverk og videre oppstrøms opp mot kommunegrensa i Rakkestad. Hensikten med hensynssonen er å synliggjøre vannverksinteressene. Mattilsynet tar denne vurderingen til etterretning.

Bestemmelser (§ 3.1 Sikringssoner nedslagsfelt drikkevannskilde H110)

Vi ser det som positivt at bestemmelsen slik den foreligger i forslaget fokuserer på forurensing av drikkevannskilden og ikke drikkevannet som tidligere.

§ 3.1-a. Det er også positivt at de foreslåtte bestemmelsene forbyr tiltak som vil, eller kan utgjøre en fare for forurensing av drikkevannskildene, med mindre det dokumenteres at tilstrekkelig sikkerhet mot forurensing er oppnådd.

§ 3.1-b. Når det gjelder denne bestemmelsen er det en god tanke at det stilles krav om en farekartlegging ved tiltak som kan forurense drikkevannskildene og at denne må redegjøre for eventuelle sikringstiltak. Vi stiller likevel spørsmål ved ordlyden. Det er viktig at denne bestemmelsen tydeliggjør at det også kan bli stilt krav om en konsekvensanalyse. Det bør

videre på egnet måte presiseres at det er tiltakshaver som må gjennomføre eventuelle sikringstiltak og dokumentere at disse er tilstrekkelige til å fjerne faren.

§ 3.1 -c. Her stilles det krav om at planer og søknader om tiltak som representerer en fare for forurensing av drikkevannkildene skal sendes vannverkseier og Mattilsynet. Mattilsynet mener at det må være et krav at vannverkseier i slike saker må uttale seg positivt før det kan gis tillatelse. Mattilsynet bør ikke nevnes i denne sammenheng. Det er kommunen som har ansvaret for å beskytte nåværende og fremtidige drikkevannskilder. Vi vil bli hørt i forbindelse med normal saksbehandling i forbindelse med dispensasjonssaker og reguleringsplaner.

Dere må fastsette konkrete bestemmelser

Mattilsynet savner fortsatt konkrete bestemmelser og eventuelle forbud mot aktiviteter og tiltak i nedbørsfeltene. Norconsult sine rapporter viser til en rekke forhold og aktiviteter som utgjør en forureningsfare for drikkevannskildene.

Mattilsynet vil spesielt vise til følgende forhold som kommer frem i rapportene og som må håndteres av kommunen gjennom det kommunale planarbeidet og i kommuneplanens arealdel:

Det må i bestemmelsene i §. 3.1 fastsettes et forbud mot bruk og aktiviteter som medfører fare for at drikkevannskildene blir forurenset. Forbudet må sikre, men ikke begrenses til følgende

:

- At beitedyr ikke kommer til drikkevannkildene, inkludert strandsonen, bekkeløp og bakkekanter. Hvordan dette gjøres rent praktisk blir opp til kommunen.
- At husdyr som hunder, hester mm ikke oppholder seg i eller nær drikkevannskildene, samt elver og bekker i det nære nedbørsfeltet.
- At avføring fra kjæledyr bringes ut av det nære nedbørsfelt.
- At husdyrgjødsel ikke spres langs drikkevannskildene Isesjø og Isnesfjorden, samt langs vassdrag (bekker) som leder ned i drikkevannskildene.
- At det ikke oppføres nye boliger og fritidsboliger innenfor det nære nedbørsfelt til Isesjø og deler av Isnesfjorden.
- At det kun tillates utslippsfrie toalettløsninger innenfor det nære nedbørsfelt til Isesjø og deler av Isnesfjorden. Alternativt kan det stilles krav om at tette tanker plasseres innenfor en grunnmur eller i ett ytre kar som hindrer punktutslipp.

Konklusjon

Mattilsynet ser at kommunen delvis har imøtekommet vår innsigelse ved gjennomføring av farekartlegging, og vurdert utvidelser og soneinndeling av nedbørsfeltene.

Vi kan likevel ikke se at kommunen i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til de risikoforholdene som blir belyst i Norconsult sine farekartlegginger. Drikkevannsforskriftens bestemmelser i § 26 er tydelige på denne plikten. Vi mener fortsatt at kommuneplanen ikke kan vedtas før dere legger inn konkrete, tydelige bestemmelser til hensynssonene for drikkevannskildene. Vi tenker at tydelige bestemmelser, gjerne med skilting i nedbørsfeltet vil føre til at de som ferdes i området tar større ansvar for å bevare drikkevannskilden. Man vil også få en større forståelse for at fekal forurensning i drikkevannet fra mennesker og dyr ikke er greit.

Mattilsynet opprettholder innsigelsen gitt 3. februar 2021.

Øvrige kommentarer

Vi mottok rapporten med farekartlegging og farehåndtering fra Norconsult for Isnesfjorden/Vestvannet og Baterød den 5. juni 2023. Vi har derfor hatt begrenset mulighet til å sette oss godt inn i disse før fristen for dette brevet. Vi har likevel noen bemerkninger som vi vil framheve her:

Baterød

På grunn av Glommas størrelse og stor påvirkning fra hele nedbørsfeltet kan det, i henhold til Norconsult sin farekartlegging være lite hensiktsmessig å etablere en hensynssone. Likevel er det viktig at kommunen etablerer sikringssone for drikkevann, slik farekartlegginger foreslår. Gjennom dette vil en god planprosess kunne hindre etablering av virksomheter med stort skadepotensiale eller stille svært strenge krav til denne type virksomheter. Det fremheves blant annet at etablering av en batterifabrikk på Hasle, ca. 2 km oppstrøms vanninntaket til Baterød vannverk ikke er forenelig med drikkevannshensynet. Det pekes spesielt på at storulykkehendelser som brann/eksplosjon vil kunne føre til avrenning av store mengder giftige stoffer til Glomma. Dette er nye opplysninger for oss og vi forventer at kommunen på nytt vurderer denne etableringen i forbindelse med arealdelen.

I rapporten fra Norconsult kommer det frem at Sarpsborg kommune har liten påvirkningskraft på aktiviteter og naturforhold utenfor kommunegrensen. Det gjelder ifølge rapporten både forhold knyttet til landbruk, husdyrhold og skogbruk, samt avløp. Mattilsynet forstår dette, men minner om at det er viktig at Sarpsborg kommune og vannverkene er aktive ovenfor kommuner oppstrøms, med tanke på aktiviteter i nedbørsfeltet. Det er spesielt viktig at det gjennom gode avtaler, etableres systemer som sikrer tidlig varsling ved brå endringer i råvannskvaliteten samt ved hendelser eller ulykker som kan ha en negativ effekt på råvannskvaliteten.

Isnesfjorden/Vestvannet

Farekartleggingen fra Norconsult viser her, som for Baterød, til utfordringer knyttet til det store nedbørsfeltet som Glomma utgjør. Det fremheves likevel at det bør vurderes begrensinger på husdyrbeiting rundt Isnesfjorden.

Videre peker rapporten på utfordringer for hvordan avløpet fra sykehuset Kalnes håndteres. Problemene oppstår slik vi forstår det ved pumpestopp og overløpsutslipp. Mattilsynet er enige i at det er betenkelig at overløp fra sykehuset går til en drikkevannskilde. Avløpet kan inneholde kjemiske stoffer, legemiddelrester og smittefarlig avfall som innebærer en alvorlig forurensningsfare. Dette kan innbefatte stoffer som kan være utfordrende å fjerne i vannbehandling.

Eksempler på bestemmelser

Vi har i de senere årene hatt stort fokus på etablering av hensyns- og sikringssoner med bestemmelser for beskyttelse av drikkevannskilder etter Plan- og bygningsloven § 11.8 a. Flere kommuner har, også etter innsigelse fra oss, fremmet forslag til slike bestemmelser i kommuneplanens arealdel. Flere av disse er også vedtatt av det enkelte kommunestyre.

Som en hjelp til det videre arbeidet legger vi ved noen lenker til relevante kommuner i vårt område.

- **Lørenskog Kommuneplanens** arealdel vedtatt 15.03.2023
[Bestemmelser og retningslinjer til hensynssoner - Kommuneplan \(lorenskog.kommune.no\)](https://www.lorenskog.kommune.no)

- **Asker kommune** Kommuneplanens arealdel skal til **2. gangs behandling i formannskapet 6. juni og endelig vedtak i kommunestyret 13. juni**
[2. gangs behandling og endelig vedtak](#)
- **Bærum kommune, politisk sluttbehandling 21. juni 2023**
[Bestemmelser og retningslinjer](#) se pkt 42 side 32
- **Indre Østfold kommune, 1.gangs høring**
[3.1.1 Sikringssone, nedslagsfelt drikkevann , H110 \(pbl. § 11-8 a\)](#)
- **Nordre Follo kommune, vedtatt 3. mai 2023**
[kommuneplanens-arealdel-2023---2034.pdf \(nordrefollo.kommune.no\)](#)

Dersom det er ønskelig, stiller Mattilsynet gjerne opp i nye dialogmøter.

Med hilsen

Jorunn Aasgaard Grini
Avdelingssjef
Mattilsynet Avd. Østfold og Follo

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Vedlegg. KDD om bestemmelser sikringssone drikkevann

Kopi til

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325

1502

MOSS